

№ 706/26 від 04.06.2026

**Міністерство соціальної політики,
сім'ї та єдності України**

Міністерство фінансів України

**Державна податкова служба
України**

Пенсійний фонд України

За підсумками обговорення на засіданні Правління Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» 3 червня 2026 року питання щодо практичного застосування нового механізму подання звітності та сплати внеску на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю звертаємося з наступним.

З 1 січня 2026 року набрав чинності Закон України від 15.01.2025 № 4219-ІХ, яким запроваджено нову модель забезпечення нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю. Ці зміни поширюються, зокрема, на органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства та бюджетні установи територіальних громад, які у разі невиконання нормативу мають сплачувати внесок на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю. Норматив розраховується щоквартально: для роботодавців із чисельністю від 8 до 25 працівників - одне робоче місце для особи з інвалідністю, для роботодавців із чисельністю понад 25 працівників - 4% середньооблікової кількості штатних працівників.

Водночас новий механізм передбачає складніші умови зарахування працівників з інвалідністю до виконання нормативу, зокрема щодо основного місця роботи, робочого часу та рівня заробітної плати. Адміністративно-господарські санкції за невиконання нормативу замінено цільовим внеском на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю, який має сплачуватися щоквартально у разі невиконання нормативу та розраховується за спеціальною формулою із застосуванням показника середньомісячної заробітної плати; на період дії воєнного стану розмір такого внеску зменшується на 50%. Також запроваджується нова щоквартальна звітність щодо нарахування, обчислення та сплати внеску, адміністрування якого здійснюють податкові органи.

До Асоціації надходять звернення від територіальних громад, комунальних підприємств, бюджетних установ та організацій щодо практичного застосування нових норм. Громади наголошують, що на практиці склалася ситуація правової невизначеності: законодавчий обов'язок щодо подання звітності та сплати внеску вже

запроваджено, однак форма звітності, порядок її заповнення, технічна можливість подання та чіткі офіційні роз'яснення щодо розрахунку нормативу тривалий час не були належним чином забезпечені.

Питання має особливе значення саме для бюджетної сфери, оскільки підприємства, установи та організації, які утримуються за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів, також є платниками внеску на загальних підставах. Отже, новий механізм безпосередньо стосується бюджетних установ територіальних громад, комунальних підприємств та організацій місцевого самоврядування.

За інформацією, яка надходить від громад, окремі установи фактично стикаються з вимогами щодо сплати внеску за I квартал 2026 року, а також із ризиками застосування штрафних санкцій та пені за його несвоєчасну сплату. Водночас на момент настання відповідних строків роботодавці не мали затвердженої форми звітності, належного порядку її заповнення та єдиних офіційних інструкцій щодо розрахунку нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю.

Ситуація, коли форму звітності не було належним чином запроваджено, подання довільної форми законодавством не передбачено, але від роботодавців одночасно очікується самостійне обчислення та сплата внеску, створює правову невизначеність і ризик необґрунтованого фінансового тиску. Особливо складною така ситуація є для бюджетних установ територіальних громад, які діють у межах затверджених бюджетних призначень, процедур казначейського обслуговування та обмежених можливостей оперативного перерозподілу видатків. Без чіткого порядку розрахунку, затвердженої форми звітності та офіційних роз'яснень такі установи не можуть належним чином планувати, нараховувати та сплачувати відповідний внесок без ризику помилок і подальших фінансових санкцій.

Окреме занепокоєння викликає інформація про підготовку Міністерством фінансів України проекту порядку прийняття посадовими особами податкових органів рішень про нарахування пені, застосування штрафних санкцій та донарахування сум внеску на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю.

За умов, коли форма звітності, порядок її заповнення, технічна можливість подання та офіційні роз'яснення щодо розрахунку нормативу не були своєчасно забезпечені, запровадження порядку застосування штрафів і пені виглядає передчасним та створює ризики необґрунтованого фінансового навантаження на роботодавців, зокрема на комунальні підприємства, бюджетні установи та організації територіальних громад.

Вважаємо, що установи, підприємства та організації не можуть нести фінансову відповідальність за обставини, які виникли не з їхньої вини, а внаслідок несвоєчасного нормативного, методичного та організаційного забезпечення впровадження нового механізму з боку держави. Відсутність затвердженої форми звітності, порядку її заповнення та офіційних роз'яснень щодо розрахунку нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю не може бути підставою для застосування до роботодавців штрафів, пені, донарахувань або інших заходів фінансового впливу.

Також врегулювання потребує питання застосування відповідних норм до роботодавців, які розташовані на територіях тимчасово окупованих територіальних громад, прифронтових громад, територій можливих або активних бойових дій. У таких

громадах роботодавці працюють в умовах об'єктивних обмежень, пов'язаних із безпековою ситуацією, евакуацією населення, руйнуванням інфраструктури, релокацією або припиненням діяльності підприємств, дефіцитом кадрів, неможливістю стабільної організації робочих місць та виконання адміністративних процедур у звичайному режимі.

Також звертаємо увагу, що виконання нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю не може розглядатися виключно як формальний кількісний показник. На практиці у бюджетних установах та комунальних підприємствах кількість посад є обмеженою штатним розписом, а звільнення чинних працівників лише з метою створення вакансій для виконання нормативу не має правових підстав і може призвести до порушення трудових прав працівників.

Крім того, у багатьох громадах, особливо малих, сільських, прифронтових та постраждалих від війни, існує об'єктивна проблема пошуку фахівців з інвалідністю, які мають відповідну освіту, кваліфікацію, досвід роботи та можуть виконувати посадові обов'язки з урахуванням специфіки роботи установи. Тому підхід до виконання нормативу має враховувати реальний кадровий потенціал територій, наявність відповідних кандидатів на ринку праці та неможливість примусового звільнення чинних працівників для формального виконання встановленого показника.

У цих умовах застосування однакових вимог і фінансової відповідальності до роботодавців із громад, що перебувають під впливом бойових дій або тимчасової окупації, є несправедливим та створює додаткове фінансове навантаження на місцевий рівень.

З огляду на зазначене, Всеукраїнська асоціація ОТГ просить:

1. не застосовувати штрафні санкції, пеню та донарахування за несвоєчасну сплату внеску за I квартал 2026 року, оскільки роботодавці не мали затвердженої форми звітності, належного порядку її подання та достатніх офіційних роз'яснень щодо розрахунку нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю;

2. передбачити перехідний період після затвердження форми звітності, порядку її заповнення та технічного запуску подання звіту, протягом якого роботодавці зможуть подати звітність та, у разі наявності законних підстав, сплатити внесок без застосування штрафних санкцій і пені;

3. надати чіткі офіційні роз'яснення щодо порядку розрахунку:

- середньооблікової кількості штатних працівників;
- нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю;
- фактичної кількості працевлаштованих осіб з інвалідністю, яка зараховується до виконання нормативу;
- середньомісячної заробітної плати, що застосовується для розрахунку внеску;
- умов, за яких працівник з інвалідністю зараховується до виконання нормативу;
- суми внеску, що підлягає сплаті у разі невиконання нормативу.

4. окремо надати роз'яснення та провести навчальний захід для бюджетних установ, комунальних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління органів місцевого самоврядування, щодо порядку планування, нарахування та сплати внеску на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю з урахуванням

особливостей бюджетного процесу, казначейського обслуговування, застосування кодів економічної класифікації видатків та обмежень щодо здійснення видатків без належного нормативного і методичного забезпечення;

5. доопрацювати проєкт порядку про нарахування пені, застосування штрафних санкцій та донарахування сум внеску на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю, передбачивши у ньому чітку норму про незастосування штрафів, пені та донарахувань за I квартал 2026 року та за період до офіційного затвердження форми звітності, порядку її заповнення і технічного запуску подання звіту;

6. ініціювати внесення змін до законодавства щодо тимчасового виключення з-під дії вимог про сплату внеску за невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю роботодавців, які розташовані на територіях тимчасово окупованих територіальних громад, прифронтових громад, територій можливих або активних бойових дій, на період дії воєнного стану та протягом перехідного періоду після його припинення чи скасування;

7. не допускати стягнення внеску, штрафних санкцій та пені з роботодавців, які об'єктивно не мали можливості виконати норматив або належним чином подати звітність у зв'язку з тимчасовою окупацією, бойовими діями, евакуацією, релокацією, руйнуванням інфраструктури або іншими обставинами, спричиненими збройною агресією Російської Федерації проти України.

Асоціація наголошує, що територіальні громади підтримують необхідність створення належних умов для працевлаштування осіб з інвалідністю та забезпечення їхнього права на працю. Водночас реалізація такого механізму має відбуватися на засадах правової визначеності, передбачуваності, справедливого адміністрування та недопущення фінансової відповідальності роботодавців за відсутності затвердженої форми звітності, належного порядку її подання та офіційних роз'яснень.

Просимо розглянути порушене питання та надати офіційну відповідь щодо порядку дій роботодавців, зокрема комунальних підприємств та бюджетних установ, за I квартал 2026 року та наступні звітні періоди.

З повагою

Виконавчий директор

Тарас ДОБРІВСЬКИЙ

Тетяна Арсенюк 066-29-27-541

СЕД АСКОД - Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад»
№ документа: 706/26
Дата реєстрації: 04.06.2026
Сертифікат: 5E984D526F82F38F0400000055F6CC01CDFB9707
Дійсний з: 20.05.2026 10:10:40
Дійсний до: 20.05.2027 23:59:59
Підписувач: ДОБРІВСЬКИЙ ТАРАС ГРИГОРОВИЧ
Мітка часу: 04.06.2026 14:49:41